List 38. **NOVICE** Tečaj LII.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., po — pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 21. septembra 1894.

Politiški oddelek.

Delegaciji

sešli sta se letos v Budimpešti. Delegaciji sta zastopstvi, ki imata odločevati o skupnih zadevah obeh državnih polovic. Po pogodbi z Ogersko zborujeta jedno leto na Dunaji, drugo leto pa v Budimpešti. Voljeni sta iz obeh zbornic avstrijskega in ogerskega državnega zbora. Zborujeta vsaka posebe. Če se bi pa v sklepih ne mogli sporazumeti, pa imata skupno sejo, pri kateri se pa ne govori, temveč samo glasuje.

Danes teden sta delegaciji imeli prvi seji in jima se je predložil skupni državni proračun, izvolili sta si predsedništvo in odseke, v nedeljo ju je vsprejel cesar, v ponedeljek je pa grof Kalnoky razkladal v proračunskem odseku avstrijske delegacije in v sredo v odseku za vnanje stvari ogerske delegacije vnanje zadeve.

Neki avstrijski državni poslanec se je nekoč bil izustil, da se tresejo avstrijski narodi, ko se ima sniti državni zbor, ker vedo, da jih čakajo novi davki. To bi lahko tudi rekli o delegacijah. Davkov nimata sicer pravice dovoljevati, ali dovolita v večje državne stroške, za pokritje katerih je potem skrbeti obem državnim polovicam.

Letošnji skupni državni proračun kaže potrebščine 149,379.913 gld., za 4,101.413 gld. več nego lanski. Od teh stroškov jih pride 143,553.088 gld. na vojno ministerstvo, to je za 4,071.580 gld. Redni vojni stroški so se povišali za 3,618.763 gld. To povekšanje vedno ostane. Pač to ni veselo za avstrijsko prebivalstvo. Pa to še ni najhuje. Drugo leto se pa ti redni stroški zopet povekšajo in kdaj bode temu konec, nikdo ne ve.

Pri otvorjenji delegaciji sta oba predsednika naglašala, da se je pri sestavljanju vojnega budgeta gledalo tudi na davčno zmožnost prebivalstva, ob jednem se pa tudi mora dovoliti, ker je potrebno za brambeno moč države. Ta glas smo zopet slišali pri vsprejemu delegaciji pri cesarji in vojni minister bode opravičujoč večje stroške zopet to ponavljal.

Avstrijski narodi so pač pripravljeni dovoliti vse za brambo države, ali naposled se je pa le bati, da njih moči opešajo, ako se bodo vedno napenjale. Vsako leto nekaj milijonov več, to se vsekako čuti. Povekšek jednega leta ni še tako velik, ali v teku let se pa nabere. Davčna zmožnost prebivalstva se ne množi v tej razmeri kakor davki. Kmetijstvo, trgovina in obrtnija pešajo vsled vnanje konkurence, davki pa naraščajo. Mi vemo, da bode davčna uprava tudi letos našla sredstev za pokritje, ali pri tem se bode napel davčni vijak. Finančna uprava računa na pr. že naprej na to, da se začne več novih obrtov, ki bodo zopet plačevali davke, ali tega pa ne pomisli nikdo, da prejšnji obrti pri tem izgube.

Po novih skupnih državnih stroških je pa najbolj prizadeta naša državna polovica, ker mora donašati 70%, dočim Ogri plačajo le 30 %, a pri tem pa imajo še zlasti na vnanjo politiko nekak odločilen vpliv.

Veselo je vsekako, ako se napoveduje, da je upanje, da se tudi v bodoče ohrani mir, toda vendar se marsikomu že usiljuje vprašanje, bi li vojska ne bila bolja, če je mir tako drag, da požre ves sad trudapolnega dela raznih stanov. Od vseh stranij govori se o samem miru, vse države ga žele, ali vendar vedno pomnožujejo vojake, napravljajo nove puške in topove. To je pač neko nasprotje in le dokazuje, da nikjer ne zaupajo v trajen mir, temveč se vsa Evropa pripravlja za veliko vojsko.

Naša država je v zvezi z Nemčijo in Italijo in mislili bi, da bode baš ta zveza nam kaj pripomogla, da ne bode treba vedno pomnoževati vojakov, ali kakor se kaže, ima baš nasproten vpliv. Tako da res morajo avstrijski narodi že nekak strah pred njo, posebno slovanski, ker čutijo njen neugoden vpliv tudi v političnem oziru. Sicer pa vrednost te zveze nekako pada. Drugo leta je cesar vselej omenil v svojem nagovoru delegaciji, letos je samo na glasu občno dobre odnošaje z vsemi državami.

Sicer pa ima letošnje snidenje delegacij še marsi-

kako drugo senčno stvar. Tako je voljen letos za predsednika baron Chlumecky. Mi pač nimamo ničesa proti osebi tega moža, ali to je vendar nov dokaz, da avstrijska politika odločuje levica, drugače bi tak njen strankar ne prišel na to mesto. To je pač tudi jeden sadov koalicije.

Še več pomislikov pa je nam vrinil nagovor načelnika ogerske delegacije Ludovika Tisze. Zdelo se je nam, da hočejo Madjari porabiti nekako tudi skupno politiko v svojo korist. Pred vsem je naglašal potrebo notranjega miru, da se bode država mogla braniti na zunaj. Le prejasno smo čutili, kam merijo te besede. Na jedni strani proti katoliškemu gibanju, na drugi strani proti Slovanom in Rumunom, ki se ne marajo kar upogniti pod madjarski jarem. Te življe bi bil rad začrnil Tisza za nekako škodljive državi. Res kar čudili smo se predrznosti gosp. Tisze, ko vendar razpor delajo le Madjari s svojo nemadjarskim narodnostim sovražno politiko. Če Slovani in Rumuni branijo svoje zakonito zagotovljene pravice, se pa proglašajo za rušitelje miru. Madjari so prav tako, kakor koroški Nemci, ki se vedno nad Slovenci jeze, da kale mir v deželi, ter se ne puste kar tako ponemčiti.

Tisza je govoril tudi o nekem vnanjem vplivu, ki vznemirja deželo. Sodi se, da je pri tem mislil na Rumunijo. Hotel je menda pri tem ogerske Rumune razglasiti za veleizdajalce, ki škilijo čez mejo, posebno je vidno iz tega, ker je to spravil v zvezo z vladarjevo dolžnostjo braniti celokupnost dežel krone sv. Štefana. Pač se Madjarom malo spodobi komu očitati veleizdajstvo, ko so se ob Košutovi smrti kazali, kakšna je njih zvestoba do Habsburškega doma. Taktno se pač tudi ne sme imenovati, da je Tisza posvečeno osebo vladarjevo vlekel v narodne prepire in jo zlorabljal v madjarsko korist. Čudimo se sedaj ne, da je moral odstopiti kot minister pri najvišjem dvoru, ker za ta posel ni imel potrebnih lastnostij.

Chlumecky je govoril povsod vendar o narodih naše države, in tako priznaval, da ne bivajo v naši državni polovici samo Nemci, Tisza je pa povsod govoril le o jednem samem narodu, kakor bi v deželah sv. Štefana ne bilo druzega naroda kakor Madjari. S tem je očitno pokazal, po čim da Madjari teže, da bi radi sploh Slovane in Rumune kar uničili, da jim še sedaj ne priznavajo nobene pravice do obstanka. Rumuni in Slovani naj bi bili menda le za to, da bi pomnoževali potujčujoči se vrste Arpadovcev.

Vidi se torej, da sestanek delegacij je posebno pri Slovanih in Rumunih vzbudil marsikako grenko čuvstvo, ker je pokazal, kako je odrivata privilegovana naroda, Nemec in Madjar, ki hočeta sama odločevati notranjo in vnanjo politiko naše države.

Politični pregled.

Slovenska kazenska pravda v Trstu. — Te dni je bila v Trstu neka kazenska pravda proti nekemu Antonu Glavini zaradi težkega telesnega poškodovanja. Sodnijski svetnik Trnovec je vodil vso obravnavo v slovenščini, ker zatoženec italijanski ne zna. Jedino državni pravdnik in zagovornik sta govorila laški. To je pa vzbudilo veliko nevoljo italijanskih listov, ker je laški značaj tržaškega deželnega sodišča prišel v nevarnost. Celo vladni „Mattino“ kaže svojo nezadovoljnost, kar je gotovo značilno za tržaške razmere. Mi pač le obžalujemo, da tudi pri državnem pravdništvu ni prodrlo prepričanje, da je potrebno slovensko uradovati, če je zatoženec Slovenec Nadejamo se pa, da kričanje sodišča ne bode oplašilo, da bi krenilo s postavne poti.

Delegacije. — V ponedeljek je grof Kalnoky v budgetnem odseku avstrijske delegacije pojasnjeval vnanjo politiko. Najprej je zagovarjal trodržavno zvezo, katero je hudo napadal Mladočeh Pacak. Minister je dokazoval, da bi v kaki drugi zvezi tudi morali vojaščino pomnoževati. Dober sad trodržavne zveze se pa že kaže v tem, da se je ohranil mir. Druzega namena ta zveza nima. Ne ovira pa ta zveza ne, da bi Avstrija ne mogla biti z drugimi državami v prijateljskih odnošajih. Ni v prijateljstvu le z Anglijo, temveč tudi s Francijo in Rusijo. S poslednjo je vežejo skupni smotri v ohranjenji miru. V Srbiji se je pokazalo, da manjka stalnosti Nova vlada si pa tudi prizadeva ohraniti dobre odnošaje z Avstrijo. V notranje razmere Srbije se pa Avstrija nič ne meša. Tudi si ž njo ni sklenila nobene vojaške pogodbe. Ona le želi svobodni in samostojni razvoj balkanskih držav. V Bolgariji je pala vlada, katera je veljala za jamstvo miru in reda. Nastopili so izgredi. Minister upa, da se stvari po volitvah uravnajo, ko se poležejo strasti. Novi ministri so dobri domoljubi in previdni politiki. Avstrija je novi vladi naklonjena ravno tako, kakor je bila prejšnji. O Rumuniji je omenil, da je najprej spoznala značaj trodržavne zveze in se jej približala. Tukaj se je pa minister spomnil agitacij, ki vznemirjajo Ogersko. Minister je seveda mislil pri tem podpiranje ogerskih Rumunov. Upa pa, da bode vlada te agitacije omejila Končno je minister pokazal ugodnost trgovske pogodbe z Rusijo in razložil, zakaj jo je pozneje sklenil, nego z Nemčijo. Na priklopljenje Bosne in Hercegovine se sedaj še ne misli. V torek je pa minister Kallay razkladal, kako napredujeta Bosna in Hercegovina. Oporekal je, da bi bilo res, kar se je lani očitalo bosenski upravi. Priznal je pa, da se je več uradnikov zaprlo. Natančnega minister ni hotel povedati, ker se še vrši preiskava. Več časopisom se je prepovedala pot v Bosno, ker preveč lažejo in hujskajo. Sicer je minister v najugodnejši luči naslikal bosenske razmere in se skliceval, da so se ugodno o njih izrekli tudi učenjaki, ki so bili na arheologičnem shodu v Serajevu. Mladočeh Pacak je pa grajal vnanjo politiko in pa gospodarjenje v Bosni, ali njegov glas je ostal čisto osamljen.

Ogerska vlada se hoče z vso silo lotiti reforme uprave, ko bodo cerkvenopolitične predloge dobile Najvišje potrjenje. Najbrž pa tukaj ne bode imela take sreče. Skrajna levica se boji reforme uprave, ker bi vlada še huje vplivala na volitve, ako se uprava podržavi. Najprej se bode državni zbor posvetoval o osnovi upravnih sodišč in novem občinskem redu. Obe ti dve predlogi že ne ugajata skrajni levici. S prvo se nekoliko omejuje komitatska oblast, s poslednjo pa se občinska uprava postavi pod strožji nadzor.

Proti Rumunom. — Začela se je preiskava proti 17 rumunskim učiteljem in trgovcem, ker so v nekem odprtem pismu odobravali postopanje rumunskih rodoljubov, zaprtih zaradi dijaške spomenice. Pravd torej ne bode konec. Očitno je, da je vlada to preiskavo odredila, ker Rumuni se niso hoteli približati vladi, ko je ogerski minister notranjih stvarij potoval po Sedmograškem.

Italija. — Velikanske homatije v Italiji prisilile so tudi očitnega brezverca ministerskega predsednika Crispija, da je pripoznal Boga. Pri odkritji spomenika kralju Umbertu v Neapolji je namreč v svojem govoru poudarjal nevarnost, ki preti od neke človeške sekte — anarhistov — ki si je zapisala na

svoj prapor: Nobenega Boga, nobenega vladarja. Crispi poživlja cerkveno in državno avtoriteto, da se v bran postavita tem prekucuhom in pripeljeta zapeljano ljudstvo zopet na pot pravičnosti in ljubezni. Crispi kliče: Združimo se zoper to pošast in zapišimo na svojo zastavo: Z božjo in kraljevsko pomočjo za domovino. Zdaj, ko mu teče že voda v grlo, je pa priznal, da je Bog. Da bi bila Crispiju oziroma italijanski vladi le že prej zasvetila ta luč. Zdaj je v mnogem oziru malo prepozno to spoznanje. Brezverski duh, prešinjajoč vse uredbe, vkoreninjen je preveč mej narodom Popraviti bi se s časoma pač mnogo dalo v znamenji Boga, toda kedo ve, koliko časa bo Crispi po tem svojem izreku upal na božjo pomoč. Prav verojetno je, da je to le mimogredoča fraza očitnega framasona in brezverca. — Sicer se pa čuje o nekem bolj prijaznem duhu, ki je pričel veti pri italijanski vladi nasproti papežu. Bodemo videli, kaj pokaže prihodnjost, preveč ni upati.

Evropejski mir. — Kakor morebiti še nikoli prej, tako utrjen je ravno sedaj evropejski mir. To nam potrjujejo izjave treh velevlastij iz zadnjega časa. Ruski finančni minister mudeč se v Opatiji je v svojem pogovoru z nekim časnikarjem rekel, da je politika Rusije politika absolutnega miru. Car hoče živeti v miru z vsem svetom. Minister je odločno rekel da bi Rusija ne mogla nobene velevlasti podpirati, katera bi pričela vojno. To od strani Rusije. Od strani Nemčije se je sam cesar Viljem II. povodom odkritja spomenika Viljemu I. v Kraljevcu izrekel za svetovni mir. Rekel je: Z mečem pridobljeno deželo je treba braniti z dejanji miru. Ta izrek cesarjev pozdravljajo vsi listi kot novo jamstvo miru in celo ruski listi pridevajo tem besedam jako pomirljiv značaj. Od strani Avstro-Ogerske je pa porok za svetovni mir pomenljiv nagovor presvetlega našega cesarja samega povodom snidenja delegacij v Budimpešti. Cesar poudarja odločno v svojem nagovoru prijateljstvo z vsemi evropskimi državami. Istotako je ob tej priliki grof Kalnoky, minister vnanjih stvarij, natančno povedal, da živi Avstro-Ogerska glede vnanje politike v najboljših prijateljskih odnošajih z vsemi državami. Da bi pač ob tej zagotovitvi evropskega miru prišle velevlasti do spoznamka, da bi se ta mir tudi razorožil.

Azija. — Boj mej Kitajsko in Japonsko še dalje traja. Poročila o posameznih bitkah si pa močno nasprotujejo. To je čisto umevno. Pošta in telegraf sta v vladnih rokah, časopisi se hudo cenzurirajo in tuji dopisniki se ne puste na bojišče, naravno potem, da vladi vsaka za se izkoriščati to okoliščino in svetu poročati o boju tako, kakor vsaki posamezni kaže. Zdaj se čuje, da so Japonci natepli Kitajce, zopet drugič obratno. Vsa poročila se pa slišijo kaj neverjetno. Kar poroča kitajska vlada, ovrže s kratkim svojim poročilom japonska vlada. Poročalo se je zadnji čas že, da se je storilo mej Kitajsko in Japonsko premirje, tudi se je že čulo, da je Japonska sklenila s Korejo nasproti Kitajski zvezo. Kakor rečeno, to so poročila, na katere se pa ni zanesti. Tako nejasno je za nas stanje v daljni vzhodni Aziji.

Obrtnija.

Deset- in osemurni delavnik.

Mnogo se premišljuje, kako bi se ohranil mali obrtnik, ali navadno nasveti, če prihajajo od ljudij, ki se sami niso imeli prilike temeljito seznaniti z rokodelstvom, nimajo dosti cene. Tukaj pač tudi veljajo besede našega Prešerna: „Če ne skušaš, kaj bereš, večkrat s svedrom kravo dereš“.

Od neke strani se je priporočalo, da bi se za mali obrt vpeljal osemurni, in za veliki, kjer delajo s stroji, pa deseturni delavnik. S tem bi bilo baje omogočeno shajati malemu obrtniku poleg velicega fabrikanta. Kdor pozna razmere in ve, koliko hitreje se dela s stroji, nego z rokami in koliko ložje je ceno izdelovati z velikim kapitalom, nego z malim, bode vedel, da se s takimi palativnimi sredstvi ne bode nič pomagalo. Poleg tega je pa treba vedeti, da mali obrtnik ne more se tako držati delavskega časa, kakor tovarnar, ki ima denar in lahko dela v zalogo. Le pomislimo krojača ali čevljarja, ki dela za naročnika, včasih ima delo, da mora delati tudi štirinajst ur na dan, ali pridejo časi, ko ni nobenega dela. Če bi se vpeljal stalni delavnik, bi se stvar pač nekoliko uravnala, ali popolnoma gotovo ne.

Če bi na pr. krojač ne mogel hitro postreči naročniku, bi ga odgnal, kupil bi potem pri večjem podjetniku, ki ima narejene obleke na izbir.

Poleg tega bi se pa s takim različno dolgim časom za delo pomočniki tirali v tovarne. Kdo bi hotel delati pri mojstru deset ur, ako mu tovarnar za osem ur da skoro isto plačo. Ako bi pa mali obrtnik moral delavcu za podaljšani čas primerno dražje plačati, mu pa s podaljšanim časom ni nič pomaganega.

Za malega obrtnika ni druge pomoči, da se strogo zabrani kapitalu mešati se v rokodelstvo. To je pa le mogoče, če se zahteva od vseh brez izjeme dokaz sposobnosti, da se prepove delo le po izučenih delovodjah in pa da se zabranijo kapitalistične družbe za rokodelske obrte. Za to je pa potrebno, da se strogo določi, kateri obrti imajo veljati za rokodelske.

Nekoliko bi se morda pač doseglo, da bi se fabrikantje huje obdačili. Sedaj namreč veliki obrtniki ne plačujejo razmerno toliko davkov nego mali. Davek naj bi se cenil na število delavcev in strojev, pri čemer naj bi se po možnosti dolcčilo, za koliko delavcev odmakne vsak stroj. Sedaj tovarna razmerno ne plača niti približno toliko davka, kakor mali obrtnik.

Če se pa kaj odločnega ne stori, je pa rokodelstvo izgubljeno. S kakimi stroji, kakor se mu tudi sedaj skuša, se mu ne bode pomagalo, kajti s tem bi se le povekšala produkcija, ali že sedaj se izdeluje preveč blaga. Če se raba strojev še bolj razširi in popolni, pa bode še več se izdelalo in bode še bolj pala cena. Zatorej bi se po našem mnenji s splošno porabo strojev le pospešil propad malega obrtnika.

Seveda bi tudi se z umnim dokazom sposobnosti še ne bilo vse doseženo, skrbeti bi se tudi moralo z umno carinsko politiko, da rokodelski izdelki inozemstva tovarn ne preplavijo avstrijskega trgovišča in ne pokvarijo vsega domačega prizadevanja. S takimi sredstvi in pa poleg tega s povzdigo strokovne izobraženosti je še mogoče rešiti obrt. Upanja sicer ni, da bi rokodelstvo dobilo zlato dno, kakor jo je nekdaj imelo, ali zadovoljni bi bili tudi s srebrnim ob času zlate veljave.

---

*

Obrtnijske raznoterosti.

Oznanilo. S postavo dne 20. julija 1894. drž. zakon št. 168. razširila se je dolžnost zavarovanja delavca proti nezgodam pri delu, na sledeče obrate: 1.) na vse železnične obrate, brez ozira na gonilno silo; 2.) na vse druge podjetbe, katere se obrtoma pečajo s prevaženjem oseb in stvarij, po kopnem in po medzemskih vodah; 3.) na grabočije (otrebljenjo dna morja, jezerov in rek); 4.) na podjetbe, ki se obrtoma pečajo s snažbo cest in poslopij (oken streh itd.); 5.) na obrtne podjetbe zalog blaga, vštevši skladovnice in obrtne zaloge lesa in oglja na debelo; 6.) na podjetbe stalnih gledišč, tudi ako se ne vrše vse leto, glede vseh delavcev in uradnikov, ki imajo posla pri njih, ter tudi glede igrajočega osobja; 7.) na gasilce po poklici; 8.) na obrtne podjetbe čiščenja kanalov (stranišč); 9.) na obrtne podjetbe dimnikarjev; 10.) na obrtne podjetbe kamnosekov, vodnjakarjev, in izdelovateljev železnin. Vsi omenjeni obrtniki, katerim gre prištevati tudi mestne postreščike, fijakarje, voznike, spediterje in vse različne kovače, imajo prijaviti c. kr. okrajni politični oblasti v dopisu vse osobje vporabljeno v dotičnem svojem obrtu, i to na vnalašč tiskanih polah, katere se brezplačno dobe pri c. kr. okrajni politični oblasti.

Kmetijstvo.

Nova nevarnost našemu kmetijstvu.

Zadnja leta je cena žitu tako pala, da se ga skoro ne izplača več pridelovati. V Zjedinjenih državah, Kanadi, Argentiniji, Indiji in Avstraliji so se zadnji čas obdelala obširna ozemlja, kjer sedaj pridelujejo pšenico, dočim so pred desetimi leti bili še gozdi ali pa travniki. Pa še vedno je v Ameriki veliko zemlje neobdelane, od koder bode še hodila kedaj pšenica na evropske trge. Tako ima Brazilija še mnogo neobdelane rodovitne zemlje. Pa tudi iz Azije bode še v večji meri žito prihajalo v Evropo. Ko bode dodelana sibirska železnica, bodo se gotovo obdelali obširni, rodovitni kraji in žito se bode izvažalo. V večini imenovanih krajev pa kmeta obdelovanje mnogo manj stane nego pri nas. Ker je dosti zemlje, obdelujejo le ravnine, kjer lahko delajo s stroji. Zemlja še ni tako izsesana kakor pri nas, in zatorej ni treba gnojiti. Res, da se bode tudi ustavilo privažanje tujega žita, ko se ljudstvo tudi v teh deželah namnoži in se rodovitna polja izsejajo, ali do tega mine še nekaj desetletij. Naš kmet, preobložen z davki seveda ta čas že lahko propade.

Jedino živinoreja je, ki se vzdržuje naš kmečki stan. Posebno se je naš kmet nadejal, da se mu zboljšajo razmere, ko se je vsled sklenjene trgovske pogodbe odprlo nemško trgovišče. Nakrat se je pokazala nova nevarnost. Privažati se je začelo avstralijsko meso in živina. Sedaj se delajo le začetki, ali vsekako se je bati, da cena prej ali slej živini pala. Dolgo na to niti nobeden misliti ni mogel, da bi iz Avstralije sveže meso ali živino vozili v Evropo, ali napredek je vse omogočil. Ladije vozijo vedno hitreje in torej prevažanje vedno manj stane in je vedno manj nevarnosti, da bi živina poginila po potu, umetni led pa tudi omogočuje, da se sveže meso ne spridi.

Pred nekaterimi meseci je prišlo prvo avstralijsko meso na Dunaj. Ljudem ni posebno ugajalo. Premastno je, in poleg tega zgubi mnogo redilnosti na potu na ledu. Znanstvene preiskave kažejo, da tudi mraz popolnoma ne ustavi kvarjenje mesa, temveč ga le nekoliko ovira. Če je meso dolgo še na takem mrazu, se nekoliko spridi. Gospoda za tako meso ni marala, ali ljudje, ki delajo, pa niso tako izbirčni, če je le ceneje. Za to pa privažanje avstralijskega mesa ni popolnoma prenehalo. Avstralijsko meso se pa po nekaterih mesnicah prodaja tudi kot domače. Dunajski mesarji ga namreč skrivaj dobivajo.

Zadnji čas je prišlo dosti avstralijskega mesa v Prago. Vse to meso so vzeli tamošnji mesarji in je izpečavajo za domače. Ker pa ni povsem slastno, jeli so nekateri misliti na to, da bi privažali avstralijsko živino. Pred nekaterimi dnevi so pripeljali prvih dvajset goved na Dunaj. Temu bodo sledila še druga. Snuje se neko posebno društvo mesarjev, ki bode skrbelo za privažanje avstralijske živine. Živina, ki bode prihajala, oddajala se bode le članom tega društva. Vidi se torej, da se je tudi živinorejcem že resno bati avstralijske konkurence. Živine v Avstraliji je jako veliko in je mnogo ceneje nego pri nas, kajti ondu imajo silno velike in dobre pašnike. Ker bode to meso prihajalo v Nemčijo, se bode izvoz naše živine tudi tja zmanjšal in nova trgovska pogodba z Nemčijo nam ne bode nič koristila.

Dobiček od avstralijske živine bodo imeli v prvi vrsti veliki mesarji, le ti jo bodo mogli dobivati, kajti mali mesar ne more jo veliko kupiti nakrat. Dobiček bode imel le kapitalizem.

Resno je treba računati z nevarnostjo, ki preti našemu kmetskemu stanu. Pred vsem bode dolžnost naših poslancev delati z drugimi zastopniki kmetskega stanu, da se z novo carinsko politiko prepreči ali pa vsaj omeji privoz živine iz druzih delov sveta. S tem se našemu kmetu vzame poslednji dohodek in njegov popolen propad je povsem gotov.

Kmetijske raznoterosti.

Proti trtni uši. Španjski vinogradnik je izumil neko kemično sestavino, ki pokonča trtno uš in še pospešuje rast trte. Poskusi v Kataloniji so se baje dobro obnesli. — Da bi se le ta novica potrdila.

Prijazni matici. Dosedaj je bilo občno mnenje, da ima vsak čebelen panj le jedno matico, da ta druge ne trpi v panji. Pri letošnji razstavi na Dunaji je pa učitelj Ernest Galter razstavil panj z dvema maticama, ki se jako dobro razumeta. Večkrat se zbližati ne da bi pokazali najmanjšo nevoljo drugo na drugo. 83letni čebelar dr. Dzierzon je sam dolgo z zanimivostjo opazoval to prirodno čudo.

Rodovitna trta. V Ljutomeru ima Lavrič pred svojo hišo trto, ki ima 1582 lepih grozdov. Stara je sedem let in dve leti ni bila okopana. Lani je imela 773 grozdov.

Poučni in zabavni del.

Družbe sv. Cirila in Metoda redna IX. velika skupščina

dne 7. avgusta 1894. l. v Novem Mestu.

(Dalje.)

IV. Ob pol dvanajsti uri se je pričela glavna skupščina v krasno nakičeni dvorani lepega novomeškega „Narodnega doma“. Na odru, kjer so bili pripravljeni sedeži za društvene upravitelje, bila je podoba presvitlega cesarja, obdana z dekoracijami in raznimi cveticami ter rastlinami. Dvorana je bila prenapolnjena odličnega občinstva: odličnega pravimo: ker kedor se udeležuje tako od daleč prišedši naših velikih skupščin, ta vé, kaj hoče. In tacega najizbranejega slovenskega občinstva se je polnila velika dvorana. Posebno mnogoštevilno pa so skupščino počastile dame in prečastita duhovščina. To oboje pa nam je narodno-zgodovinskega pomena.

Prvomestnik Tomo Zupan, z živahnimi živio-klici pozdravljen, otvori skupščino nekako takele:

Slavna IX. velika skupščina!

Prisrčno pozdravljeni, častiti skupščinarji, ki ste se zbrali k IX. redni veliki skupščini družbe sv. Cirila in Metoda.

V velikih skupščinah smo do sedaj zborovali v središču Slovenskega, v Ljubljani, na Primorskem, na Štajarskem, po Gorenjskem in Notranjskem. Danes je veliko skupščino preprijazno sprejela Dolenjska v svoji centrali.

Tu bodete čuli tajnikovo, blagajnikovo in nadzorništva poročilo o preteklem upravnem letu.

Sodili bodete iz teh poročil, ali je v VIII. družbinem letu slovensko občinstvo za našo družbo storilo preveč, dosti ali premalo.

Sodili bodete pa tudi, ali je vodstvo zbirajoč se v sejah ali pa poslujoč s svojimi podružnicami storilo svoje dolžnosti.

Ob sodbi glede vodstva naj Vam bode, prosim, to pred očmi, da se nam leto za letom delo zmnožuje in da bi družbinim poslom za Primorsko, Koroško in Štajarsko komaj več mogla zadostovati ena oseba, ki bi nikakega druzega posla ne imela.

Mi vsi, pri vodstvu delujoči, pa smo v svojih stanovskih dolžnostih z delom preobloženi. In tako ogromno delo vrše udje glavnega vodstva brezplačno, akopram bi jim glasom glavnih pravil to ne bi bila naloga.

Konečno Vam — in sicer, kakor dobro veste, ne prvokrat pri veliki skupščini naše družbe — izjavljam, da so vsi udje družbinega vodstva koj od začetka družbe pa do danes bili in so vsak trenutek v načelnih družbinih vprašanjih enih nazorov; vsi udje glavnega vodstva se zavedajo v popolni jedinosti svojih važnih družbinih dolžnostij; vsi smo stali v preteklosti in bodemo stali v prihodnjosti kot skala neomahljivo za sv. vero, za viteškega cesarja Frana Josipa, za ljubljeno slovensko domovino.

Po uleglem se burnem in dolgotrajnem odobravanju predstavi prvomestnik vladnega zastopnika okrajnega glavarja Otona viteza Vestenecka, konstatuje velike skupščine sklepčnost po zahtevi § 15. glavnih družbinih pravil ter pozove glavnega tajnika župnika Antona Žlogarja, da prebere, temu v svedok, zglašene in navzoče delegate pri IX. veliki skupščini.

Vodstveni tajnik Anton Žlogar na to obvestuje, kdo so v zmislu § 14. družbinih pravil zglašeni s posvetovalno in glasovalno pravico.

Potem, ko so se prebrali oglašeni udeležniki IX. družbine velike skupščine, naroči prvomestnik Tomo Zupan, naj glavni družbini tajnik župnik Anton Žlogar glasom § 16 družbinih pravil prebere vodstveno poročilo od VIII. velike skupščine v Sežani, dne 26. julija 1893., pa do danes. To izvestje slove:

Veleslavna skupščina!

Velespoštovane dame, častiti rojaki!

1. Vitalno vprašanje glede slovenske narodnosti se nedvomno suče okrog našega šolstva in posebej prav okrog ljudskega šolstva, ki je podlaga nadaljni vzgoji in naobrazbi narodovega naraščaja. Šolsko vprašanje je eminentno kulturno, a žal! da se je pri nas osobito z ozirom na slovanske rodove — presukalo nekako v politično vprašanje. Tega krivi gotovo niso Slovani, nego njih protivniki, ki kratijo natorne i ustavne pravice slovanskemu šolstvu. Čudno je to, a resnično, — da neprijatelji slovanskega šolstva urezavajo njegov šolski kroj, ki mu pa ne ugaja. In kolikor bolj slovanska mladina zdihuje in stoka v tej pretesni obleki, toliko bolj jo protivniki potiskajo vanjo. To pa je nenatorno stanje, zoper katero se je vnel odpor na severu in na jugu. Zato so se osnovala zasebna društva, da bi kolikor moč odpomogla tem nedostatkom. Da so si Čehi osnovali svojo „osrednjo Matico šolsko“ je glasen dokaz, kako njihovo šolstvo še ni povsod pravilno urejeno. Mej Nemci spričuje „Katholischer Schulverein“, da je „Deutscher Schulverein“ slovanskega šolstva največji nasprotnik. — Ni li vsled tega morala nastati tudi naša družba sv. Cirila in Metoda? In v sličnih razmerah je jednaka družba nastala v naši bratski Istri. — Vse naše slovanske družbe glasno govoré, da se naše šolstvo ne sme zlorabiti kot politično vprašanje, vrniti se mu mora značaj kulturni in pedagogični. Mej našim narodom to pravo stališce zavzema naša družba sv. Cirila in Metoda; njen obstoj zmir glasno kliče: dajte slovenskemu šolstvu, kar mu gre po božji in natorni postavi; ko ono te pravice zadobi, potem družbe treba ni.

Kako je naša družba v preteklih letih v zmislu svojih pravil pospeševala versko in slovensko šolstvo,

znano Vam je, čč. skupščinarji, iz prejšnjih naših poročil; danes nam se je ozreti na zadnjo upravno dobo od današnjega dneva nazaj do dne 26. julija 1893., ko se je VIII. skupščinska slavnost v rodoljubni Sežani na Krasu obvršavala s takim navdušenjem i sijajem, ki sta morala vsplameniti čuteča srca za to vseslovensko družbo.

Vodstveni izvestitelj bo rešil svoj nalog le bolj v glavnih potezah, da ne bode ni preutrudilno zanj in predolgo za čč. skupščinarje, kateri pa si iz teh kratkih podatkov utegnejo vendar le napraviti istinito sliko o društvenem delovanju.

(Dalje sledi.)

Poučni in zabavni drobiž.

Evropske vojne sile. Leta 1890. je v vsej Evropi bilo 6,950.000 vojakov. Predlanskim jih je bilo 12,562.000, in pričakovati je, da jih bode koncem tega stoletja že nad 22,000.000.

Časopis na Libanonu. Turška vlada je dala dovoljenje, da se začne na Libanonu v arabščini izdajati dnevnik „Eldar“ (Dežela). Kakor je znano, biva na Libanonu 250.000 ljudij, ki imajo guvernerja in neke posebne pravice nasproti Turčiji.

Kolesarstvo in srčne bolezni. Angleški zdravnik dr. Jurij Herschell se je prepričal iz mnogih skušenj, da biciklisti bolehajo za srčnimi boleznimi, katere si nakopljejo s tem, da preveč napenjajo svoje sile. Posebno škodljivo je dirkanje in pa vožnja navkreber, ko biciklist napenja vse moči svoje.

Podzemeljske reke v Algieru. Uradnik francoskega topografičnega urada je izdal knjižico, v kateri opozarja na podzemeljske reke v Algieru. M. Julij Galens, tako se piše ta uradnik, dokazuje, da od Atlanske visoke planjave do Sredozemnega morja teče cela vrsta rek pod zemljo. Že leta 1863. so bili zasledili tako reko mej Bel-Hacelom in Hillilom. Napravili so bili 2 $^1/_2$ metra globok jarek in reko odkrili V reki je bilo mnogo rib, kar kaže, da ima daljši tek. Jarek se je pa zasul po neskrbnosti domačincev, ki so tja gonili živino na vodo. Pri vasi El Mehdiji se sliši na treh krajih podzemeljsko šumenje vode. Z malo težavo bi se dale zaslediti velike reke. Že leta 1847. je general Bédeau opozoril na te reke, ali žal ni se ničesa storilo, da bi se spravilo na površje. Z neprevelikimi stroški bi se s tem dale mnoge puščave spremeniti v rodovitne kraje.

Ljudsko šolstvo v Bosni. V šolskem letu 1892/93. je v državno šolo v Bosni hodilo 2618 mohamedancev, 4463 pravoslavnih, 4290 katolikov, 406 židov in 195 drugovercev, vkupe torej 11.972 učencev, v minolem letu pa 3044 mohamedancev, 5102 pravoslavnih, 5027 katolikov, 447 židov in 182 drugovercev, torej vkupe 13.802 učencev. Število učencev se je torej v jednem letu pomnožilo za 15 %.

Novice.

— **Osobne vesti.** Dosedanji vojni mestni poveljnik v Ljubljani stotnik g. J. Fukatko je šel v pokoj. Na njegovo mesto pride kot provizorni mestni poveljnik stotnik Daniel Bastaja iz Budimpešte. — Suplent na c. kr. vadnici v Ljubljani g. Anton Maier je imenovan stalnim učiteljem na tem zavodu.

— **Slovenskega gledišča** ljubljanskega sezona se prične dne 27. t. m. Predstavljala se bo drama Ludovik XI. Z ozirom na to, da je odbor dramatičnega društva poskrbel za bogat repertoir, je pričakovati, da bo sezona 1894/95 slovenskega gledališča vredna naslednica lanske. Novo-aganžovane spretne igralne moči obetajo veliko. Poleg drame gojila se bo pridno tudi opera, ki se je lansko leto toli odlikovala. V vsem se mora reči, da je odbor dramatičnega društva dosedaj popolnoma spolnil svojo nalogo, kajti takih priprav, kakor so se letos vršile za slovensko gledališče, še ni bilo; sedaj je dolžnost le še slavnega občinstva, da podpira slovensko gledališče s tem, da pridno pohaja vanj.

— **Novo gasilno društvo** snujejo v Želimljah v ljubljanski okolici. Novi gasilni društvi ste se tudi ustanovili v Dovjem na Gorenjskem in v Starem Trgu pri Poljanah v črnomaljskem okraju.

— **Za vodovod v Kočevji** so pripravljalna dela že dokončana. Z delom po načrtih dež. inženirja g. Hraskega pričelo se bode še letos. Vodovod, za katerega so stroški na 70.000 goldinarjev proračunjeni, bode že prihodnje leto gotov.

— **Vodovod v Knežaku** so dne 17. t. m. slovesno blagoslovili in izročili v porabo. Kdor pozna ondotne razmere, bo vedel veliko hvalo možem, ki so pripomogli do tega, da se je ondotnemu prebivalstvu pripomoglo do zdrave vode, katere je dosedaj toli primanjkovalo, posebno če le količkaj časa ni deževalo.

— **Slovenski napisi v Ljubljani.** Proti sklepu občinskega sveta ljubljanskega, da se imajo javni napisi pri vseh ulicah in trgih tako premeniti, da se napravijo vsi brez vsake izjeme v slovenskem jeziku, vložil je Ferdinand Mahr s sedmimi tovariši pritožbo na deželni odbor. Deželni odbor je pritožbi z večino glasov ugodil in s tem razveljavil sklep občinskega sveta. Občinski svet je v svoji zadnji seji razpravljal o tem določilu deželnega odbora in sklenil pritožiti se proti njemu na upravno sodišče.

— **Šentjakobsko-trnovska ženska podružnica sv. Cirila in Metoda** priredila je minolo nedeljo popoludne lepo veselico pri Virantu. Veselica, pri kateri je svirala vojaška godba in je sodelovalo pevsko društvo „Ljubljana“, obnesla se je vrlo dobro in vrgla čistega dobička 200 gld. Prečastiti g. kurat Anton Koblar je z lepimi besedami pozdravil goste in jih navduševal za idejo slovenske šolske družbe. Če ob tej priliki povdarjamo zares pohvalno delavnost odbora te podružnice in prezaslužno in požrtovalno sodelovanje preč. g. kurata Koblarja, ki pri raznih podružničnih veselicah s svojimi prekrasnimi govori občinstvo navdušuje za lepo idejo družbe sv. Cirila in Metoda, želimo, da bi vsi ti našli obilo posnemalcev.

— **Šolska in učna razstava v Gorici.** Povodom tretje deželne učiteljske konference vršivše se zadnje tri dni minolega tedna v Gorici, priredila se je tudi letos šolska in učna razstava, ki se je prav posrečila. Pri otvoritvi konference in razstave so bili navzoči, cesarski namestnik tržaški vitez Rinaldini, deželni glavar Coronini, drž. poslanec dr. Gregorčič in dr. Konferenco je otvoril sam predsednik dež. šolski nadzornik vitez Ant. Klodič.

— **Vojaško.** Vsled nove organizacije deželnih bramb spadata sedaj domača brambovska bataljona št. 24. (Ljubljana) in št. 25. (Novomesto) k 4. brambovskemu polku v Gradcu. Dozdaj v Ljubljani nastanjeni štab brambovskega polka št. 5.

— **Šole.** V prva dva razreda gimnazije v Kranji se je vpisalo 134 učencev. Na višji gimnaziji v Ljubljani je vpisanih 690, na nižji pa 367 učencev; v tukajšnjo realko se je vpisalo 396 učencev. Te številke jasno pričajo veliko ukaželjnost slovenske mladine.

— **Ciganska nadloga.** V noči od 10. novembra t. l. so cigani ukradli Jožefu Hočevarju v Mostah pri Ljubljani prašiča, v noči od 12. na 13. novembra pa Janezu Lipovcu iz Jezerca za 13 gld. 50 kr. raznega blaga.

— **Pri premovanji konj v Ribnici** dne 7. t. m. so dobili premije za kobile z žrebeti: Jurij Poje iz Zajčjega Vrha 35 gld., I. Rigler iz Prapreč 20 gld., J. Mihič iz Koflerjev 15 gld., A. Šober iz Nemškevasi 15 gld. Za mlade kobile: M. Krainer iz Željn 25 gld., I. Gode iz Gor. Ložin 20 gld., I. Mihič iz Koflerjev 15 gld. Za žrebeta: B. Kovačič iz Sodrašice in K. Zalokar iz Strug po 10 gld., A. Šober iz Nemškevasi, A. Tanko iz Goričevasi, A. Žužek iz Jakličevega in A. Arko iz Ribnice srebrne svetinje. — Dne 10. t. m. se je vršilo premovanje v Št. Jerneju. Za kobile z žrebeti so dobili: I. Strojin iz Ostroga 35 gld., Fran Krhin iz Dobov 20 gld., A. Pečnik z Gradišča, A. Krhin z Gor. Gradišča in Fr. Starič iz Rakovnika po 15 gld., I. Vrtačič s Prstavice, I. Globelnik iz Starevasi in A. Barborič iz Čadreža sreberne svetinje. Za mlade kobile: I. Strojin iz Ostroga 25 gld., Fr. Gorenjec iz Malenc 20 gld., F. Fabijan iz Sp. Gradišča 15 gld., A. Prijatelj iz Rakovnika in F. Krhin iz Dobav sreberni svetinji. Za žrebeta: A. Barborič iz Čadreža 15 gld., A. Kolarič iz Slinovec, A. Prijatelj iz Rakovnika in Fr. Jordan iz Malenc po 10 gld., Josip Globelnik iz Starevasi, Fr. Colarič in M. Repselj iz Št. Jakoba sreberne svetinje. — Pri konjski dirki vršivši se istega dne v Št. Jerneji so dobili: V prvem oddelku 1. darilo Jož Primc iz Zagorja; 2. darilo Jan. Kovačič iz Spod. Mahorovc; 3. darilo Franc Kovač iz Novega mesta; v drugem oddelku 1. darilo Mihael Zalokar iz Zaboršta; 2. darilo Franc Tratnik iz Št. Jerneja; 3. darilo Jan. Recelj iz Št. Jerneja; v tretjem oddelku 1. darilo Ant. Šmid z Vinice; 2. darilo Jan. Repselj iz Škocijana; 3. darilo F. Franckheim; 4. darilo Jan. Vertačič iz Pristavice; v četrtem oddelku častno darilo Jož. Rus iz Mirnepeči. — Pri premovanji konj dne 11. septembra v Trebnjem so dobili za kobile z žrebeti: Simon Pristov iz Št. Vida 35 gld., Jožefa Hribar iz Vel. Gabra 20 gld., Jan. Zajc iz Podboršta, Ant. Žagar iz Belecerkve in Mihael Urbančič iz Iglenika po 15 gld., Julij Treo iz Male vasi, Ant. Bizjak iz Skuč in Franc Blatnik iz Pristavice srebrne svetinje. Za mlade kobile so dobili: Anton Poh iz Blata 25 gld., Jak. Koščak iz Družinske vasi 20 gl., Jožefa Hribar iz Vel. Gabra 15 gld., Franc Krevs srebrno svetinjo. Za žrebeta so dobili premije: Jož. Rus iz Mirnepeči in Ant. Zupančič iz Globodola po 10 gld., Anton Kušnik iz Trebnjega, J. Treo iz Malevasi, A. Bizjak iz Skuč, J. Pavlič iz Zapuž, Jakob Koščak iz Družinske vasi sreberne svetinje.

— **Kontrolni shodi** za reserviste stalne vojne vršili se bodo po sledečem vsporedu: A. Gorenjsko in okolica ljubljanska: 2. oktobra v Bohinjski Bistrici, 4. okt. v Kranjski Gori, 5. oktobra v Radovljici, 6. oktobra v Tržiču, 7. in 8. oktobra v Kranju, 9. oktobra v Škofji Loki, 11. oktobra v Železnikih, 13. oktobra v Poljanah, 15., 16. in 17. oktobra za okolico ljubljansko, 18 oktobra na Grosupljem, 20. in 21. oktobra na Vrhniki, 23 in 24. oktobra v Kamniku ter 25. oktobra na Brdu pri Lukovici. B. Dolenjsko: 2. oktobra v Zatičini, 4. in 5. oktobra v Litiji, 6. oktobra v Zagorju, 7. oktobra v Radečah, 8. in 9. oktobra v Krškem, 10. oktobra v Kostanjevici, 12 oktobra v Mokronogu, 13. okt. v Trebnjem, 14. oktobra v Žužemberku, 16. in 17 oktobra v Novem Mestu, 19. oktobra v Metliki, 20. oktobra v Črnomlju, 22. in 23. oktobra v Kočevju, 24. oktobra v Ribnici ter 25. okt. v Vel. Laščah. C. Mesto Ljubljana: 12. oktobra za reserviste pešpolkov in lovskih batalijonov in 13 oktobra za reserviste ostalih vojnih krdel. Naknadni shodi bodo: 8. novembra za Gorenjsko in ljubljansko okolico, 9. novembra za Dolenjsko ter 10. novembra za mesto Ljubljana, vsakokrat v vojašnici sv. Petra.

Anarhisti.

V Tuhinji pri Trgu na Koroškem zasledujejo anarhistično zvezo. Kaj natančnejega še ni znanega. Socijalizem je precej razširjen mej koroškimi delavci in za socijalizmom se kaj rad prej ali slej pokaže anarhizem. Po načelih se tudi bistveno ne ločita, temveč le po sredstvih, s katerimi skušata doseči svoje namene.

Anarhizem se razširja prav po vsej Evropi. Tudi na Hrvaško so zašli njegovi propovedniki. V Zagrebu so te dni zaprli krojača Svetozarja Šečevića iz Topolja na Ogerskem, ki je v Zagrebu, kjer je zadnji čas delal, razširjal anarhistične nauke. Po gostilnah in pa v svojem stanovanju je prijateljem in drugim razkladal, da ni Boga in da sta vera in cerkev škodljivi napravi in hujskal proti vladarju. Šečević pa ni našel pravih tal v Zagrebu. Skoro vsi, kateri so ga poslušali, bodo sedaj pričali proti njemu. Mej drugim je za svoje nauke skušal pridobiti nekega mohamedanca, 18letnega kavarnarja Muharema Gjeladija, kateri ga je bil kar spodil, ko mu je jel praviti, da ni Boga. Pri sodišči je mohamedanec izpovedal, da pri njem doma bi tacega človeka kar ljudje ubili, in bi sodišče ne imelo nič opraviti ž njim. Pri Šečeviću so našli več anarhističnih knjig in podobe anarhističnih vodij, katere je kazal ljudem, jim zatrjujoč, da so to jedino pravi svetniki.

Italijanski anarhisti menda sedaj hočejo delovati s požiganjem. Mislijo, da se bode to bolje obneslo, nego bodalo in bombe, mej človeško družbo pa baš požari napravljajo mnogo strahu. Dne 15. t. m. so pri Rimu zgorela velika skladišča sena. Sodi se, da so zažgali anarhisti. — V selu Pianezza pri Turinu je župan dobil več pretilnih pisem, v katerih se grozi, da vas zažgo na vseh štirih voglih. To se je res zgodilo. Dne 14. t. m. je na več krajih jelo goreti. Zgorelo je pet skladišč za seno in pa štiri hiše. Anarhisti so pa celo ovirali gašenje. Pomešali so se mej gasilce, na videz pomagali, v resnici pa skušali gašenje preprečiti. Trikrat so prerezali cevi za vodo. Na neki cesti našli so po pol ugašeno užigalnico neke bombe, kar je pač najbolje pokazalo, kakšni ljudje imajo tukaj delo.

Prebivalstvo v Italiji je zadnji čas v velikem strahu pred anarhisti, ki vedno požigajo. Poleg treh požarov pri Pianezzi so v savonski pokrajini anarhisti zažgali gozde pri Orcu in Calvisiu. Sodi se, da so mislili s tem doseči, da bi se razletela shramba za smodnik pri Orcu.

Oljka in vinska trta tudi ni več varna pred anarhisti. V Castellaru in štirih drugih krajih blizu Genue, v Porto Mauriziu, pri Collesanu in Monte Maggioru v palermski pokrajini so anarhisti zažgali gozde, vinograde in oljčne nasade. V Santa Catarini pri Palermu so zažgali hišo okrajnemu načelniku. Pri Pollini je baronu Francu pogorelo 18 štirjaških kilometrov gozda. Razne občine dobile so pretilna pisma.

V Rimu se slednjo noč nabijajo razni anarhistični plakati in napisi, v katerih se preti z umorom in požiganjem, ako zaprte anarhiste odpošljejo v posebno odkazano bivališče. Oblastva dobivajo pretilna pisma. Sprva se policija za kako pismo ni dosti brigala, ali drugače je pa sedaj, ko vidi, da se anarhisti ne šalijo in od vseh

stranij prihajajo poročila o požarih. Če greš zjutraj zgodaj po ulicah, vidiš rudeče zastave, katere so razobesili anarhisti po noči na razne spomenike in poslopja, ne da bi jih dobila policija. Seveda policija hiti odpraviti te znamenja anarhizma.

V Livornu so pri občinskih volitvah zmagali anarhisti, socijalisti in iredentovci, torej jako lepa družba. To je pač opomin za vlado, da naj bode pozorna.

Lahko si mislimo, da to vladi pripravlja skrbi. Zaradi tega je pa stari Crispi nakrat silno pobožen postal. Pri neki slavnosti v Neapolju je naglašal potrebo, da složno sodelujeta cerkev in država in klical vse na skupen boj proti tistim, katerih geslo je: „Brez Boga in brez kralja!“ Crispi je priporočal, da se vse red ljubeči ljudje zbero pod zastavo, na kateri stoji zapisano: „Za Boga in domovino:“ Liberalni Crispi bi pač pred malo časom ne bil toliko priporočal vere v Boga. Prepričal se je menda, da tukaj njegova državniška sposobnost in zvitost brez božje pomoči ničesa ne opravi.

V Porto Maurizi je zadnji čas iz Francije v veliki množini „chocolade mennieur“. Nekaterim se je zdelo čudno, kako da nakrat prihaja toliko čokolade v trgovino. Odprli so jeden zaboj in našli dinamit.

Policija je seveda tiste prijela, katerim je bilo namenjeno blago. Skušala bode pa tudi izvedeti, kdo odpošilja dinamit. Dobro bi bilo, ko bi se izvedelo, kje dinamit za anarhiste izdelujejo. S tem bi bilo veliko pomagano. Ko bi dinamita ne bilo, bi tudi dinamitni napadi prenehali. Sploh pa te velike pošiljatve dinamita dokazujejo, da se anarhisti pripravljajo na kako večje delo. Kdo ve, če ne bodemo v kratkem kaj slišali, seveda če policija ne prekriža njih računov, kar je še mogoče.

V Parizu so obsodili v petnajstmesečno ječo anarhista Bodeya, kateri je policista Valzava sunil z nožem in nekoliko poškodoval. Bodey je tajil, da bi bil anarhist. Priznal je pa, da je sunil policijsta, ali je ta storil le v pijanosti.

Na Španjskem razmere niso nič posebno vesele. Te dni so bile volitve v provincijalne zastope. Pri teh volitvah je pa bilo več pretepov. Pri nekaterih izgredih so imeli anarhisti svojo roko vmes. Položaj je pa na Španjskem za anarhiste silno ugoden. Skoro po vseh pokrajinah vlada velika revščina. V Španiji vladajo prav iste razmere kakor na Siciliji. Posestva imajo bogati plemenitaši, ki jih dajo v najem. Najemniku, ko plača najemnino, večkrat ničesa ne ostane in strada. Poleg tega se pa davki strogo iztrjujejo, kakor na Siciliji. Obupano prebivalstvo v Aragoniji je zadnje dni jelo požigati davkarije po mestih in vaseh. Vlada je hitro na vse strani poslala vojakov, da vzdržujejo red, kolikor je mogoče.

Socijalisti in anarhisti si že dolgo prizadevajo, da bi svoje škodljive nauke zanesli mej vojake. To se je že semtrtja nekoliko posrečilo. Ko so bile vojaške vaje pri Marienburgu v Prusiji, so se našli po zideh plakati anarhistične vsebine jako spretno pisani z rudečim svinčnikom. Sumljivo dejanja je več vojakov 17. voja. Mej drugim so zaprli vse vojake z imenom Kovalski.

Delovanje ruskih nihilistov je težavneje nego delovanje anarhistov v drugih državah, kjer tiskovna in društvena svoboda ni tako omejena. To jih pa vendar ne ovira. V tajnih tiskarnah tiskajo knjige in časopise svoje in jih razširjajo mej narod. Policija je poslednjih petnajst let že cela vrsta tacih tiskarn zasledila in vselej več ljudij zaprla, ali vendar tega delovanja ni ustavila. Nekateri nihilistični spisi se pa tiskajo v inozemstvu in vtihotapljajo v Rusijo. Te dni našli so v Kalugi neko nihilistično tiskarno in več oseb zaprli, katere seveda preženo kam v Sibirijo ali na otok Sahalin.

Nihilisti pa zadnje leta obračajo veliko pozornost na ruskega kmeta. Mislijo si, če kmeta spuntamo, pa se bode omajala država. Mej kmeti razširjajo svoje spise in oznanjajo svoj nauk. Vedoč pa, da je prosti narod jako zvest carju, mu dopovedujejo, da car ne izve, kako se vlada. Tako je res želel, da se skoro vsa zemlja razdeli mej kmete, ali uradniki in grajščaki se pa kmetom le malo dali, vse bolje so pa sami obdržali. Seveda take in podobne govorice, kaj lahko kmeta pripravijo, da začne rogoviliti. Tako je poslednja leta bilo več kmetskih uporov, katere je seveda vojaška sila hitro potlačila. Te dni je bil tak upor v harkovski guberniji. Ruskemu kmetu se navadno jako slabo godi. Veliki davki, slabe letine in pa slabo gospodarjenje so ga v mnogih krajih spravili na beraško palico. Za to so kmetje veliko davkov na dolgu. Vlada je poslala vojake, Čerkese iztirjavat davke. Kmetje so se pa jeli ustavljati, ko so videli, da vojaki jim hote vse odnesti. Več tisoč kmetov se je zbralo in udarilo po vojakih. Bil je krvav boj. Več vojakov so pobili in 40 kmetov je težko ranjenih. Jezni kmetje so potem padli še na grad grofa Ribeaupierra in hiše nekaterih premožnejših ljudij in vse razrušili. Vlada je poslala dva polka konjice, ki je s silo naredila red. Koliko kmetov je konjica pri tem pobila, se ne poroča. Brez tega gotovo ni bilo. Vodje tega upora so seveda zaprli in jih pošljejo v Sibirijo. Tako se prebivalstvo Sibiriji posilnim potom vedno množi. Drugim kmetom pa odštejejo vsakemu nekaj palic, da se bode spominjal, kdaj se upiral carjevi vladi.

Ruska policija menda vendar res ima v rokah znanega anarhista barona Ungern Sternberga. Preiskava proti njemu se vrši z veliko strogostjo in natančnostjo. Dosedaj se je dognalo, da je prišel v Rusijo z namenom izvršiti napad na carja. Pri tem so našli dosti bomb neke nove vrste.

— **Na vlak je streljal.** Blizu Kalvarske gore pri Bolzanu na Tirolskem je nekdo v nedeljo ustrelil na brzovlak. Kroglja je šla skozi okno voza, v katerem se je vozila markizinja Lavagge, ki pa ni nič poškodovana.

— **Zažgal je iz blaznosti** neko senico v Kövendu na Sedmograškem davkar Gal. Zgorelo je 40 hiš in več gospodarskih poslopij.

— **Spomenik princu Evgenu** postavijo v Pančovi na mestu, kjer je princ 1714. leta po zmagi pri Zenti dal narediti most čez Dunavo.

— **Ustrelil** se je v Berolinu kipar Henning. Izdeloval je neko skupino levov, ko mu delo ni prav izpalo, se je ustrelil zaradi svoje premajhne nadarjenosti.

— **Poneverjenje.** Poštni blagajnik Grainech v Essenu je poneveril 30 000 mark in izginil Kdor ga pomaga prijeti, dobi 1200 mark.

— **Arton.** Neki italijanski časopis trdi, da znani Arton, katerega je po vsej Evropi iskala policija zaradi sleparij v panamski zadevi, sedaj stanuje s svojo ljubljenko Lilo Meers v Turinu.

— **14.000 delavcev brez dela.** V Novem Yorku v Ameriki so ustavile vse kavčukne tovarne delo. 14.000 ljudij je nakrat brez dela. Govori se, da se tovarne zopet odpro čez štiri tedne. Najbrž je tukaj kaka spekulacija kapitalistov.

— **Nagla smrt.** V Zagrebu službujočo Marijo Finžgar iz radovljiškega okraja našli so mrtvo v njenem stanovanji.

— **Zlato poroko** praznovali so te dni stariši brnskega knezonadškofa Kahna.

— **Veteran** iz francoskih vojsk. V Telču na Moravskem je dne 7. t. m umrl 102 leti star Martin Habek. ki je bil v vojskah 1812. do 1814. l. Bil je v veliki bitvi pri Lipsiji. Poslednji čas je bil obubožal in je zanj skrbelo veteransko društvo.

— **Hiša se je podrla.** V Gneznu na Pruskem se je te dni podrla hiša, katero so zidali. Trije delavci so mrtvi, več težko poškodovanih. Državno pravdništvo je odredilo preiskavo

— **Okradeni bankir.** Bankir Sigadino iz Aleksandrije je na potovanji po Italiji spustil se v pogovor z dvema tujcema. Na kolodvoru Varese sta tujca izstopila, bankir je pa kmalu zapazil, da mu je zmanjkala listnica, v kateri je bilo 70.000 mark.

— **Oropana cerkev.** V Namuru so tatovi vlomili v jezuitski konvent in odnesli za več tisoč vrednostij.

— **Skopuh.** V Trstu je umrl rodom Moravec upokojeni mašinist Fuchsel. Služil je dolgo pri mornarici in dobival 700 gld. pokojnine. Udeležil se je tudi mohikanske ekspedicije. Živel je kot berač, in si skoro ničesa ni privoščil. Po smrti so pa v njegovem bornem stanovanji našli za 60.000 gld. drž. papirjev.

— **Napaden policist.** V noči dne 9. t. m. je policijst Leopold Osvald v Mariboru hotel prijeti dva razgrajača, Karla Drosga in Franca Vestjaka. Oba sta se ustavila redarju in ga večkrat ranila z nožem. Vzlic temu je prvega policijst odgnal v zapor, poslednji je pa ušel.

— **Napad na ljubčka.** Že 5 let sta živela na Dunaji v skupnem gospodinjstvu knjigovodja Martin Gattinger in Antonija Svoboda. Zadnji čas sta se večkrat prepirala, ker je on imel znanje z neko drugo deklico. Te dni sta se zopet sprla. On je njo vrgel na tla in ji pokleknil na prsi, ona je pa imajoč revolver pri sebi, ustrelila ga, da se ga osvobodi. Gattinger je precej nevarno poškodovan. Svoboda pride pred deželno sodišče zaradi težke telesne poškodbe. Puskušenega umora je državno pravdništvo ne bode tožilo, ker niti on ne trdi, da ga je mislila umoriti, temveč se je le na nedovoljen način branila.

— **Ropni umor v Švici.** Blizu Thumskega jezera našli so ustreljenega Angleža. Ker pri njem ni bilo nobenega denarja, je bilo jasno, da je oropan. Nekateri ljudje so videli bežati tri roparje. Prebivalstvo je silno razdraženo. Več ljudij je hitro se odpravilo iskat roparje, a vse iskanje je bilo zastonj.

— **Železniška nesreča pri Liči.** V četrtek zjutraj pretečeni teden je peljal skozi tunel pri Liči na reški železnici 35 voz broječ vlak. Tunel so ravno popravljali. Na tir je bil padel neki kamen. Jedna lokomotiva in pet vagonov je vsled tega skočilo s tiru. Pri tej nesreči sta dve osebi poškodovani. Cel dan potem ni mogel iti noben vlak skozi tunel. Še le okrog pol noči so spravili vlak v tir in vse ovire odpravili, da je mogel dalje.

— **Osemdesetletni duhovniški jubilej** je gotovo kaj redkega. Praznoval ga je te dni v Zagrebu Mijo Milković, bivši podarhidijakon in župnik v Stenjevci. Starček je rojen v Samoboru in je še precej zdrav. Opravlja duhovska opravila, obiskuje bolnike in se zanima za narodni napredek.

— **Nov top.** Te dni so v Zjedinjenih državah poskušali nov top, ki s pomočjo 10 kilo stisnjenega zraka vrže z veliko silo z dinamitom napolnjeno krogljo. Kroglja se je razletela v daljavi 3500 metrov.

— **Eksplozija v laboratoriji.** V laboratorji pirotehnika Weiffenbacha v Stuttgartu se je unel smodnik in je 6 ljudij smrtnonevarno poškodovalo.

— **Trije sleparji.** Leta 1892. se je bogata gospa Massman v nekem hamburškem hotelu seznanila s tremi elegantnimi gospodi z visokimi naslovi. Bila je toliko neprevidna, da je povedala, da ima v torbi 150.000 mark Nekega lepega dne zginili so vsi trije visoki gospodje in torba. Policija jih je od tedaj iskala. Izvedelo se je. da se ti trije tatovi klatijo po Angliji, Franciji in Italiji V Parizu so prodali več ukradenih vrednostnih papirjev. O jednem se je izvedelo, da je šel v Argentinijo Hči okradene gospe peljala se je v Argentinijo. Dosegla je, da so sleparja zaprli, ali so ga zopet izpustili, ker argentinska vlada se ni zmatrala za zavezano ga izročiti. Francoska policija je pa druga dva dobila v pest. Jeden, Mesca, je kradel po Franciji in pri bankah je spravil mnogo papirjev. V Parizu je stanoval pri neki bogati vdovi, katero je tudi mislil oslepariti, ali ga je prezgodaj zaprla policija. Pregovoril jo je bil, da mu da v varstvo premoženje. Druzega so dobili v aisenskem departementu, ko se je ravno pri neki bogati nevesti ženil. Pri njem so našli več vrednostnih stvarij. Pa tudi prvi tat Ricardi se je iz Amerike povrnil v Francijo in mu je policija na sledu.

— **Ne nosite preozkih čevljev.** V Berolinu so te dni se neki gospici, ki se je baš mislila omožiti, vnele noge, ker je nosila preozke čevlje Na nogah so se jej pokazale rudeče pege, in grozno jo je bolelo. Morala je iti v bolnico, kjer je umrla, ker jej je bolezen iz nog prešla v život.

— **Karjera plesalka.** V Norfolku je umrlu te dni Mrs. Lyne Stephens. Pred 60 leti je bila najslavnejša baletna plesalka v Angliji. Leta 1845. se je umaknila z gledališča, vzel jo je bogati Mrs. Stephens. Od 1861. je vdova. Mož je 1861. umrl in jej je zapustil nad 2 milijona funtov šterlingov ali nad 20 milijonov goldinarjev. Od tega denarja sedaj dobe veliko dobrodejni zavodi. Po rodu je pokojnica bila Francozinja, in se je pisala pred možitvijo Yolande Marie Louse Duverney. Učakala je 84 let.

— **Umor.** Blizu Budimpešte na nekem pašniku našli so neko delavko s sekiro umorjeno. Zaprli so njenega moža, nekega tesarja, s katerim je živela v vednem prepiru.

— **Zgodnja zima.** V Pliberku na Koroškem je predzadnjo nedeljo tako medlo, kakor po zimi. Drugi dan je bilo vse belo.

— **Obesil** se je bivši šolski okrajni nadzornik in nadučitelj v Pliberku, gosp. Fr. Župnik, v Gutenstajnu. Bil je zblaznil.

— **Požar.** Mlinarju F. Stramiču v Blaguši pri Celji je pogorel mlin dne 8. t. m. Škode je 2000 gld. Ogenj je nastal, ker so se užgale po tleh ležeče oblanice, ko je mlinarski pomočnik Franc Cuha naredil ogenj.

Vsakdo naj se ob času, ko preti nevarnost kolere, natančno pouči, kaj je kolera, katera sredstva so zoper njo in kakšni so uradni predpisi za varstvo, katerih se ima vsakdo držati; to da potem vsakemu tolažilo, da je neko varstvo proti koleri in da se vsakdo sam lahko varuje bolezni pri pametnem življenji. — Pred vsem naj se pazi na želodčno prebavanje, zaprtje in posebno na drisko. Zdravo prebavanje se obdrži v modrem življenji, opustitvi težkih jedil in drugih za prebavanje škodljivih rečij, zlasti prehlajenja želodca in vsako drugo prehlajenje. Zdravo prebavanje pospešujejo močno obče znane Marijaceljske želodčne kapljice lekarja C. Brady-a. Marijaceljske kapljice so pri slabem prebavanju najboljše in vže veliko let najljubše domače sredstvo, zlasti kot prva pomoč pri hitrem obolenji. Dobe se v lekarnah steklenica (te morajo imeti podpis C. Brady) z navodilom á 40 kr. in 70 kr. (32)

Loterijske srečke.

V Lincu dne 15. sept. t. l.: 24, 23, 76, 37, 74.

V Trstu dne 15. sept. t. l.: 37, 76, 68, 60, 71.

V Pragi dne 19. sept. t. l.: 44, 43, 39, 33, 50.

Tržne cene.

V Ljubljani dne 12. sept. 1894. Pšenica gld. 7·20 kr., rž gld. 5·20 kr., ječmen gld. 5·20 kr., oves gld. 6 50 kr., ajda gld. 7·20 kr., proso gld. 5·— kr., turšica gld. 7·— kr., repa gld. 12·— kr., grah gld. 12.— kr., fižol gld. 7.— kr. (Vse cene veljajo za 100 kgr.)

Kuverte s firmo

priporoča

J. Blaznik-ova tiskarna v Ljubljani.

Ravnokar je izšla v zalogi J. Blasnikovih naslednikov v Ljubljani

Velika in Mala

PRATIKA

za navadno leto

1895.

☞ **Samo tista je prava J. Blasnikova Pratika, ki ima na prvi strani podobo sv. Jožefa, kot uradno potrjeno varstveno znamko.**

Prve vrste namiznih rakov,

znani kot najboljši, pošilja zagotovljeno žive, v poštnih torbicah $4^1/_2$ *kg* prosto proti povzetju. 100 komadov lepih rakov za juho za 3 gld.; 60 komadov velikanov-rakov z dvema debelimi-mastnimi ščipalnicami 3 gld. 70 kr.; 40 komadov rakov prve vrste (solo) 5 gld.; in 32 najprve vrste (hochsolo) rakov, izbrani, 5 gld. 25 kr., razpošilja:

Freudmann & Comp.

prva mejnarodna tvrdka v (11)

Stanislavu, Galicija. (Stanislau, Galizien.)

Srečkanje v četrtek. Velika levovska loterija 2024 dobitkov

glavni dobitki: (6)

60.000, 10.000, 5.000 gld.

v gotovini z le 10 % odbitkom.

Levovske srečke à 1 gld. priporoča v Ljubljani: J. C. Mayer in Aleks. Gruber, glavna zaloga tobaka.

Odgovorni urednik: August Pucihar.— Tisk in založba: J. Blasnikovi naslednik i.